

činu" najostreje. In tej obsodbi je pritisnila nemška kultura pečat in sicer neizbrisljiv pečat svojega nasilstva. Kazen tega „nasilstva“ je vprav barbarska, vredna nasledica krvoločnosti, ki so jih uganjali nemški kulturonošci med dolgolasnimi Kinezi. — Obsojenih je bilo skupno 21 oseb. Najtežja kazen je doletela obtoženko Piasecko, ki je dobila 2½ leta, dva obtoženca sta dobila po 2 leti, 4 po 1 leto, 5 po 9 mesecev, ostali pa manjšo kazen.

Ta v istini kruta kazen vzdignila je skoro ves poljski narod. Na čelo vsej tej akciji je stopil slavni pisatelj Sienkiewicz z javnim pismom v „Czasu“, priloživši mu 200 K. Temu daru je sledilo nebroj drugih darov, tako, da imajo nabranega samo med Poljaki čez 50.000 mark za kaznovance. Tej poljske akciji pridružili so se tudi ostali Slovani, avstrijski kakor tudi drugih držav in kar je posebno važno, na čelu temu domoljubju stojé osebe, ki reprezentujejo nekako avstrijsko voditeljstvo. To utegne imeti dobre posledice za prihodnost, za šolski in duševni razvoj onih narodov, ki jih smatrajo mogočnejši narodi kot „minderwertig“.

Da pa nemškim vodilnim osebam to „vmaševanje“ ni po godu, je umevno in oficijozna „Kreuzzeitung“-a je pred kratkim pisala: „Deutscherseits muss eine derartige Intervention nachdrücklich zurückgeviessen werden. Was würde man in Österreich sagen, wenn einige Deutsch-Österreicher wegen Verletzung der österreichischen Gesetze verurtheilt, wenn dieses Urtheil im deutschen Reichstage oder im preussischen Abgeordnetenhaus zum Gegenstand gehässiger und entstellender Erörterungen gemacht, und wenn gar von führender Seite Sammlungen für die Verurtheilten eingeleitet würden?“ No, in „Vossische Zeitung“ zahteva kar kategorično, da naj se poljski minister pl. Pientak telegrafično odstavi.

Tudi Slovenci nismo zaostali za drugimi Slovani, tudi mi smo pokazali Poljakom, da nas navdaja isto čutstvanje do zatiranega poljskega naroda v Nemčiji, kakor njih krvne brate avstrijske Poljake. Nabirajo se darovi v Slovenih in sklepajo se sočutnice in odpošiljajo se protesti. In ta solidarnost mora imeti tudi za nas dobre posledice, katere moramo v najkrajšem času porabiti. —

In pri nas? Ali nimamo Slovenci tudi dovolj Wresznov? Da, da imamo jih Wresznov dovolj, le Gneznov nam še manjka. Le ozrimo se v Istro, v Trst, v Gorico in v tužni Korotan. Tu, tu imamo Wresznov več kakor dovolj, toda pri nas nimamo časa, sklepati protestov proti slovenskim Wresznom in zahtevati od merodajnih faktorjev, da odpravi te slovenske Wreszne. Berimo le govor v „Edinosti“, ki ga je imel na shodu 1. decembra t. l. v Trstu dr. G. Gregorin. Oglejmo si le one vnebovpijoče krivice, ki se godé Slovencem v tužnej Istri ali v Korotanu! In ravno v tem trenutku, v trenutku, ko so sreča „Slevanske večine“ v Avstriji tako dovzetna za zatiranje nemške Poljake, apelujemo na slovenski narod, apelujemo na slovenske poslance, da nam odpravijo slovenske Wreszne, da dá slovenskemu narodu država vsaj najpotrebnejše slovenske ljudske šole.

Dopisi.

Štajersko.

Odgovor gospodu Janezu Golaveršenšku. (Konec.)

Ker sem tudi jaz potovalni učitelj, moram gledé svoje osebe pripomniti, da sem za to mesto popolnoma dobro kvalificiran. Nočem se hvaliti, temveč le opravičenost svoje eksistence zagovarjati. Leta 1886., to je še v dobi, ko so bili za to še strožji predpisi, imel sem zmožnost za enoletnega prostovoljca. Ta stopnja splošne izobrazbe zadostuje za potovalnega učitelja, kakor je menda tudi za gospoda J. G. zadostovala. Primerne strokovne študije dovršil sem odlično. Baval sem se nekaj let z prakso v Bolgariji in v Sremu, prehodil ob tej priliki velik del vinorodnih krajev Ogrske, Srbije, Rumunije itd. Tudi vzorno kmetijstvo Nižje Avstrijske znano mi je še iz Klosterneuburga. Potoval sem za študije sicer še po najimenitnejših vinorodnih krajih Nemčije. Prehodil sem precej sveta, pa človek, ki se zanima, povsod kaj vidi ter tako gotovo svoj obzor bolj razširi nego je to le na šolskem vrtu mogoče. Moje strokovne potopise so vsi merodajni strokovni listi kaj dobro ocenili, dokaz, da nisem pri potovanju mižal. Potrdili so tudi, da to ni bilo prepisano, temveč popolnoma originalno delo. Za principijelna načela potegoval sem se že mnogokrat v merodajnih strokovnih listih, ne pod sinonimom, temveč pod polnim imenom, reči smem, uspešno. Pri svojem več kot desetletnem potovanju po južnem Štajerju sem imel tudi priliko marsikaj opazovati. Tisoč suhoparnih predavanj sem imel, pa prepričan sem, da so ta že vsaj toliko koristila, kakor vrt gospoda J. G. Vsaj imam priliko opazovati marsikak sicer počasen, a siguren prevrat, čegar podlaga so mnogokrat ta predavanja, kar se lahko dokaže. Leta 1897. delal sem izpit v prostorih visoke šole za kmetijstvo na Dunaju, pred komisijo, ki izprašuje kandidate-učitelje gozdarstva in poljedelstva na nižjih in srednjih šolah. S spričevalom z dne 4. aprila 1897 me je ta komisija za učitelja sadjarstva, vinogradarstva in kletarstva na kmetijskih šolah kot prav dobro sposobnega spoznala. Ta komisija, ki je sestavljena iz profesorjev visoke šole, mej temi nekateri dvorni svetniki, ravnateljev ter profesorjev srednjih šol bode pa menda že znala zmožnost kandidatov vsaj toliko presoditi kakor gospod J. G.

Sedaj pa h knjižici, radi katere se je vnel cel prepir. Čuditi se moram logiki gospoda J. G., ki sklepa, da, ker knjiga ne prinaša nič čisto novega, je cela ali nje veliki del prepisan. Imamo pri naši stroki tudi ljudi, ki v stremljenji za originalnostjo kot dekadenti, secesionisti prinašajo vsaktere novotarije. Oni prevračajo vse narobe. To je novo, ker se prej taka stvar ni pisarila. Zakoni narave ne spreminjajo se tako kakor se spreminjajo človeški nazori, oni imajo svojo trajno veljavo. Tu gre le za to, da se ti prav in ekonomičnim pogojem primerno interpretujejo ter porabijo. „Weinbauers Buatha“ je prestavljen viničarjev kažipot, ki je bil moj proizvod. Mej drugim je bil povod prestave ostrá kritika oblike viničarjevega kažipota brez vpoštevanja vsebine od nekaterih slovenskih listov. Mislil sem pač, da se iz gospodarskih oziróv v prvi vrsti naj vpoštevajo nazori. Vrednost teh hotel sem skusiti pa na ta način, da omogočim kritiko večjemu številu merodajnih nepristranskih strokovnjakov. Eden najmerodajnejših strokovnih listov „Weinlaube“ v št. 40 od tega leta prinesel je za poskušnjo odlomek knjižice „Weinbauers Buatha“ ter piše doslovno: Herr Johann Belle, welcher

die geneigten Leser dieser Zeitschrift durch seine vortrefflichen Beiträge bestens kennen, hat in einer handlichen illustrierten Broschüre, betitelt „Weinbauers Buatha“ all den im modernen Weinbau Wissenwerthe zusammengetragen, so dass deren Inhalt den Titel voll auf berechtigt. Das Capitel über die Düngung, welcher sie im allgemeinen Interesse zum Abdrucke bringen und einen Schluss gestatten auf die Reichhaltigkeit des ganzen Werkchens, dessen mässigen Preis von K 1.20 die Anschaffung einen jeden Interessenten ermöglicht. Es ist im Verlage vom Wilhelm Blanke in Pettau (Steiermark) erschienen und verdient die weiteste Verbreitung.

Enake ocene prinesli so tudi drugi strokovni listi. Gospod Janez Golavršenšek, kaj pa porečete Vi k temu? Zakaj ne bi bila knjiga za proste vinogradnike, da li samo zbog Vaše logike? Mala mera ponižnosti, katero drugim pridigujete, dičila bi i Vas. Merodajne ocene oproščajo mene zločina plagijatstva, katerega ste me Vi s svojimi zofizmi dolžili.

Stvari koristno bi bilo, da različni ljudje, ki se pečajo s kmetijsko stroko, svoje skušnje priobčujejo in te naj bi se pod strokovnim uredništvom zbirale in natisnile. To pa naj bi bil povod za stvarni boj, v katerem se nazori bistrijo, ne pa za osebne napade. Sinonimi naj bi pa popolnoma izginili, kajti sleherni naj jamči za svoje nazore, ki naj vplivajo na narodno gospodarstvo. Le tako mislim bode prišla tiskana beseda do veljave kakoršno zasluži. Sama potrata papirja za plitve strokovne fraze pač nima za narodnogospodarstvo nikakega pomena. Motiv za celo obrambo ali pravzaprav napad gospoda Janeza Golavršenškega je pravzaprav malenkosten in nedostojen. Povesod med vrstami bere se strast, zavist. Tako je g. J. G. zaviden gospodu oskrbniku, ker ta baje pri polni mizi sedi, mej tem, ko on siromak strada. Zaviden je njegovemu šefu, ker mu gospod oskrbnik premoženje množi. Bi bilo lepše, da mu ga krati? Je li za to mož priznanja vreden, ker izpolnjuje svojo dolžnost? Ne zamore li gospod oskrbnik za ubogo ljudstvo toliko storiti kolikor stori gospod J. G. in li ne stori tega? Zakaj ga prezirati, zakaj prezirati slične patentovane enologe in pomologe? Zakaj zavidati druge stanove, zavidati celo inteligentnejšega kmeta, če dobi kako priznanje za povzdigo kmetijstva? Posebno pa ne gre, da bi tak dober prijatelj, dobronik kmeta, kakor je gospod Golavršenšek, celo kmeta zavidal. V tolažbo pa bodi gospodu J. G. povedano, da niso tako visoka in najvišja odlikovanja na dnevnem redu in da v tej zadevi varajo nade posebno še patentovane enologe. Človeka zavidati, ki pozna par sto vrst sadja, je pač tudi zelo nepotrebno. Taka zmožnost je bolj posledica športa nego ima pomena za narodno gospodarstvo. Pridelovati moramo le malo in to primerne vrste. Te treba poznati. Kdor jih hoče več poznati, se lahko potrudi in vadi, ako neče svoj čas kako drugače dobro za porabiti. Pravi strokovnjak najde si družega dela dovolj.

Tako gospod Janez Golavršenšek, sedaj sem nekoliko pojasnil stališče patentovanih enologov in nečem v tej zadevi dalje polemizovati. Ako Vam je daljši boj všeč, onda Vam navedem bojišče, na katerem ta stan primete, da gredo lahko tudi drugi v ogenj. Zakaj bi samo jaz se bojeval, ko je še družih toliko stotin. Druge gospode učitelje pa prosim, da si ta odgovor nikakor ne smatrajo za napad na njih stan, in upam, da ostanemo kakor doslej dobri prijatelji. Tudi gospod Janez Golavršenšek mi menda ne bode za zlo vzela, da sem svoje stališče pojasnil, do česar me je prisilil.

Maribor, dne 24. oktobra 1901.

Ivan Belè, potovalni učitelj.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Logaško in postojnsko učiteljstvo uljudno vabi Vaše blagorodje na častni večer, katerega priredi s prijaznim sodelovanjem postojnskega salonskega orkestra in pevskega zbora dne 22. grudnia 1901. ob 8 uri zvečer v hotelu „pri Ribniku“ na čast c. kr. okraj. šol. nadzornika blag. g. Janca Thuma, ki praznuje ta dan svojo petindvajsetletnico kot c. kr. okrajni šolski nadzornik. Z različnim spoštovanjem
odbor.

Štajersko.

Maribor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje 2. prosinca 1902. l. v okoliškejši šoli točno ob 10. uri dopoldne. Pri zborovanju, ki je ob ednem glavno zborovanje, bode velecenjeni gosp. ravnatelj Schreiner nadaljeval svoj govor. Mnoštevilne udeležbe pričakuje
odbor.

Vabilo k občnemu zboru „Učiteljskega društva za ormoški okraj“, ki bode dne 5. januarja 1902. l. z običajnim dnevnim redom ob pol 11. uri dopoldne v ormoški slovenski šoli (I. nadstropje, 3. razred). K mnogobrojni udeležbi vjudno vabi
odbor.

Književnost in umetnost.

L. v. Beethoven: **Missa solennis** (D-dur, op. 123) za zbor, soli, orkester in orglje. Proizvajala „Glasbena Matica“ z največjim uspehom meseca novembra letos. — . . . „mein grösstes und gelungenstes Werk“, je napisal Beethoven v uvodu svojega rokopisa te maše, ko jo je poslal leta 1823. raznim dvorom in jo ponujal za 50 cekinov. Na Ruskem, Francoskem, Pruskem in Saksonskem so to delo z zadovoljstvom sprejeli. Ludovika XVIII. je ta maša tako navdušila, da je podaril avtorju težko zlato kolajno s svojo prsno podobo. Nekateri dvori so skladbo zavrnilo — med njimi celo knez Anton Radziwil, ki je ustanovil in vodil zavod „Caecilien-Verein“ v Frankfurtu. Kretschmar poroča, da se je cela maša prvič proizvajala v Peterburgu leta 1824., dasi so že istega leta slišali na Dunaju Kyrie, Credo in Agnus Dei. Nadalje piše Kretschmar: „Dieses Ereignis gieng bis auf einen kurzen, begeisterten Bericht in der „Allgemeinen musikalischen Zeitung“ spurlos vorüber.“ Šele leta 1860. se je povzdignilo to nedosežno delo do one veljave, do onega spoštovanja in občudovanja, ki preveva dandanes ves glasbeni svet. Do tega je največ pripomogel slavni zavod „Riedel-Verein“ v Lipskem. S kakim svetim navdušenjem je komponiral ta veliki genij to delo, ki po svoji globoki vsebini in nedosežni obliki presega vse umotvore glasbene poezije — o tem beremo v 7. zvezku glasb. lista „Zeitschrift Caecilia abgedruckten Briefe vom 29. September 1827.“, kjer piše Spindler o največjem in najtežavnejšem delu te maše: . . . „und die Fuge beim Credo hat mir gar närrische Rückerinnerungen erweckt. Auch ist es dieser Satz der Messe, der ihm seine Menschlichkeit im Schaffen fühlen liess; denn im Schweisse seines Angesichtes schlug er sich Takt für Takt mit Händ' und Füßen die Takttheile, ehe er die Noten zu Papier brachte, bei welcher Gelegenheit ihm sein Hauswirt die Wohnung aufkündigte, indem die anderen Parteien sich beschwerten, dass ihnen Beethoven durch sein Stampfen und Schlagen auf den Tisch, Tag und Nacht keine Ruhe gebe; daher sie ihn auch überall für einen Narren erklärten und wirklich schien er auch in jener Zeit ganz besessen zu sein, besonders als er diese Fuge und das Benedictus schrieb.“ Toliko o zgodovini tega epohalnega dela. Drugo so tako poročali dnevni in strokovni listi.

V.